

ASiantuntijalausunto: Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman päivittäminen

VN/23404/2023

Diakonissalaitos kiittää mahdollisuudesta lausua ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman päivittämisestä. Diakonissalaitos on yleishyödyllinen säätiökonserni, joka rakentaa oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. 157-vuotias säätiö tarjoaa yhdessä omistamansa yhteiskunnallisen yrityksen Rinnekotien kanssa vaikuttavia sosiaali- ja terveyspalveluja erityistä tukea tarvitseville ihmisille. Toiminnasta saadulla tuotolla tuemme kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia yleishyödyllisen työmme kautta.

Diakonissalaitos on tehnyt maahantulijoiden kanssa töitä yli 30 vuoden ajan. Tällä hetkellä tuemme muun muassa yksin alaikäisinä maahan tulleita nuoria, kidutettuja ja sotatraumatisoituneita, ihmiskaupan uhreja, paperittomia ja Itä-Euroopan liikkuvaa väestöä. Toimintaa on sekä Suomessa että lähtömaissa.

1. Mikä on näkemyksenne mukaan em. ihmiskaupan ilmenemismuotoihin (seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkoavioliitto, nuoriso- ja jengirikollisuuden yhteydessä ilmenevä hyväksikäyttö) liittyvän ihmiskaupan tilannekuva ja viimeaikainen kehitys?

Näkemyksemme mukaan ihmiskaupan ilmenemismuodoista seksuaalisen hyväksikäytön ja pakkoavioliittojen osalta on, että näiden tilanteiden esille tulo on kasvanut viimeisten parin vuoden aikana. Ilmiö on ollut kaiken aikaa olemassa ja tiedossa mutta nyt asioista uskalletaan puhua enemmän kuin ennen. Nuoriso- ja jengirikollisuuden osalta ilmiö on toistaiseksi Diakonissalaitoksen palveluissa vieras.

2. Millaisia haasteita tunnistatte ihmiskaupan vastaisessa työssä tällä hetkellä?

Diakonissalaitoksen maahantulijoiden matalankynnyksen kohtaamispaikka Toivon talolla kohdataan päivittäin henkilöitä, jotka kertovat joutuneensa erilaisiin hyväksikäyttö- ja ihmiskauppatilanteisiin. Vaikka ilmiöistä puhutaan avoimesti, uhrin suhtautuvat usein varauksellisesti rikosprosessin käynnistämiseen. Käytännön haaste uhreille on, että monet ihmiset pelkäävät kompleksissa tilanteessa ja haavoittuvassa asemassa luottaa kehenkään muuhun kuin henkilöön, jolle he ovat tilanteestaan uskoutuneet. Nykyisillä rahoitusmahdollisuuksilla lähinnä hanketyönä ihmiskaupan uhrien tunnistamista, auttamista sekä kokonaisvaltaista palveluohjausta tekevien kolmannen sektorin kansalaisjärjestöjen määrä on riittämätön suhteessa kasvavaan

tarpeeseen. Lisääntyvä tarve johtuu sekä erilaisen ihmiskaupan ilmiöiden lisääntymisestä mutta myös itse hyväksikäytettyjen ja suoranaisten uhrien elämäntilanteiden kompleksisuudesta. Usein hyväksikäytetyn elämä on monimutkainen vyyhti useita eri elämänalueiden haasteita ja ongelmia, joten pelkästään uhrin auttaminen oikean avun piiriin liittyen mahdolliseen rikosprosessiin ei vielä auta häntä järjestämään elämäänsä järjestykseen. Lisäksi ihmiskaupan vastaiseen työhön ja sen haasteisiin liittyviin ongelmiin uhria auttavat organisaatiot toimivat uhrin kannalta vain pienen osa-alueen osalta. Uhrien auttaminen ihmisen kokonaisvaltaisen auttamisen osalta olemassa olevilla palveluilla ja tuella ei kokemuksemme mukaan toimi tällä hetkellä.

3. Miten ihmiskauppaa voitaisiin näkemyksenne mukaan ehkäistä nykyistä tehokkaammin?

Suomeen tarvitaan hyvinvointialueille tai niiden kanssa yhteistyöhön organisaatioita ja toimijoita, joilla on valmiudet rakentaa kokonaisvaltainen toimintaympäristö ihmiskaupan uhrien auttamiseksi. Diakonissalaitoksella on jo kokemusta tämänkaltaisesta toiminnasta. Esimerkiksi ihmiskaupan uhrien työelämävalmennusohjelmassa on kehitetty toimintamalli, jossa Diakonissalaitoksen hanketyöntekijä kartoittaa uhrin asemassa olevan elämäntilannetta ja tukitarpeita yhteistyössä Vantaa–Kerava hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Lisäksi kolmikannassa toimii ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän sosiaalityöntekijä. Näin varmistetaan mahdollisimman laaja-alainen arvio uhrin asemassa olevan tilanteesta sekä kuntoutuksen tarpeista. Kokonaisvaltaisen tuen turvaamiseksi olisi tärkeää vahvistaa myös tunnistamista ja ohjaamista auttamisjärjestelmään esimerkiksi päiväkeskustoiminnassa lisäämällä resursseja ja osaamista. Tämä mahdollistaa uhrien haasteiden kokonaisvaltaisemman huomioimisen ja tukemisen.

4. Miten ihmiskaupan uhreja voitaisiin tavoittaa ja tunnistaa nykyistä paremmin?

Suomessa tarvitaan nykyistä tehokkaampaa tiedottamista ja koulutusta ihmiskaupasta ja muusta hyväksikäytöstä. On tärkeää tuoda esiin konkreettisesti, millä tavoin ihmiskauppa Suomessa ilmenee, miten se syntyy ja mitä kaikkea ilmiö kokonaisuudessaan pitää sisällään.

5. Miten ihmiskaupan uhreja voitaisiin auttaa nykyistä paremmin? Miten palveluohjausta voitaisiin parantaa?

Diakonissalaitos painottaa kokonaisvaltaista ja saumatonta auttamisvastuuta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Olemme avanneet tätä yksityiskohtaisemmin kohdassa 3.

**Diakonissa-
laitos**

25.8.2025

3 (3)

6. Millaisia toimia näkemyksenne mukaan tarvittaisiin rikosvastuun toteuttamiseksi nykyistä tehokkaammin ihmiskaupparikosasioissa?

Ihmiskaupan torjunnan tehostamiseksi tarvittaisiin ilmiantojärjestelmä, jossa todistustaakka rikosprosessissa ei kaadu ilmiantajan vastuulle. Yhtenä ratkaisuna voitaisiin pohtia anonyymia ilmiantojärjestelmää, jotta tilanteita esimerkiksi järjestökentältä voisi tuottaa poliisille tehokkaammin. Keskeistä on, että huomio keskitetään rikokseen itseensä, eikä ilmiantamisesta tulisi seurata uhrille haitallisia seuraamuksia, esimerkiksi ulkomaalaislain soveltamisen kautta paperittomien osalta. Lisäksi hyväksikäyttäjiin kohdistettujen rikosseuraamusten tiukentaminen voisi osaltaan nostaa kynnystä hyväksikäyttöön.

Lisätietoja:

Anne Hammad, johtaja, maahantulijoiden palvelut, anne.hammad@hdl.fi, 050 502 0022